

Szakosztályi vélemény az ismétlő-iskola és a kormány által megintett iskoláink érdekében.

A népnevelési szakbizottság a következő, hozzáutasított tárgyak felett tanácskozott:

a) Czélszerű és lehetséges volna-e falusi iskoláinkban az ismétlő iskolába növendékektől tandíjt venni?

A népnevelési szakbizottság a tárgyalás alá vett fennebb említett kérdést — az ismétlő iskoláztatást — a nép mivelődésére felettébb fontosnak tartja. Itt ugyanis részint ismétlik a növendékek az előbbi hat évben már tanultakat, részint még jobban begyakorolják az élettel szorosan egybefüggő s az elemi iskolában már koruknál fogva is eléggé meg nem tanult s különösen a gyakorlati használhatóságig kellően el nem sajátított s be nem gyakorlott tantárgyakat és ismereteket, ilyenek például: levélírás, számolás, nyugtairás, kisebb szerződések, kötlevelek stb. megírása. És mivel az iskolának hivatása, hogy a népet önerején való megélhetésre és életkörübe eső teendőinek önerején való intézésére képesítse és kiszabadítsa az alól a gyámság alól, a melyben most szenved, hogy t. i. évek hosszú során eljárt az iskolába, még sem tud értelmesen egy levelet megírni, annál kevésbbé tud, mint gazda vagy mesterember, gazdaságáról, mesterségéről számvitelt csinálni; a mi pedig igen fontos, ezért szükségesnek tartjuk és hangsulyozzuk, hogy a mely ekklézsiáinkban éppen nincsenek legyőzhetetlen akadályok, az ismétlő iskoláztatás multhatatlanul kezdessék meg, még pedig olyan módon: hogy szerdán és szombaton délután legyen szünidő az iskolába rendszeren járó gyermekeknek, az iskolatanító pedig e két délután csak azoknak adjon oktatást, a kik az ismétlő iskolába járnak, de csak téli hónapokban.

Hogy e tekintetben is meg legyen a szükséges ellenörködés, célhavezetőnek tartjuk, hogy ekklézsiáinkban a pap mellé a pre-

sbyteriumok nevezzenek ki még két tagot a magok kebeléből felügyelőknek, kik ellenőrizték az iskolabajártatást és az egész nevelés és tanügy vezetését.

A mi pedig az ismétlő-iskolásoktól veendő díjat illeti, véleményünk az, hogy minden ismétlő-iskolába járó növendék ifju köteles legyen az egész tanfolyamra legalább is 30 krt. fizetni tandíjúl vagy ennek megfelelő értékűl terményekben vagy munkában.

Továbbá a népnevelési szakbizottság a nép gyermekeinek neveltetéséről nem csak a 15-ik évig óhajt gondoskodni, hanem még azután is.

Papjaink kötelesek nyári hónapokban az ifjúságot vasárnap délutánként a vallásban és erkölcsben oktatni, ez a mi véleményünk szerint ezután is megtartandó; de e mellett óhajtandó még az is, hogy a lelkész a falu népének értelmesebb, különösen pedig ifjabb tagjaiból egy kört alakítson, melyet hetenként legalább kétszer öszszegyűjtson egy arra kiszemelt helyen, például az iskolában, a hol maga részint népszerű előadásokat tartana, részint gazdasági vagy más az életre tartozó s a falusi nép fejlettségéhez, értelméhez és életmódjához mért népszerű munkákat olvastatna fel; a mely dolgokat a nép abból nem értene meg; azonnal megmagyarázná, felvilágosítaná.

Ily módon a hallgatóságnak jóra való, kivált fiatalabb része hetenkint pár órát kellemes és tanulságos társaságban töltvén el, nem csak a rossz társaságtól és helytelenkedéstől, sőt a korcsomától is elvonatnék, de egyszersmind a tudás és önmivelés ösztöne is felébredne benne, a minek kimaradhatatlan következése lenne a közerkölcsök javulása, az értelmiség s a polgárosulás terjedése.

A második tárgy a miré a népnevelési szakbizottságnak figyelme fel van hiva, a nmlgu. vallás és közoktatási miniszter urnak azon leirata, melyben tudtul adatik főtisztelendő püspökünknek, hogy a Csik, Udvarhely, Háromszék másod tanfelügyelője jelentése szerint az Udvarhelyszéken levő ekklezsiáinknak egy része nem tesz eleget a törvény kívánalmainak, a menyinyiben az illető ekklezsiák nem gondoskodnak sem elég tágas tantermekről, sem arról, hogy a gyermekek pontosan járjanak iskolába, hogy a kertészet gyakorlására nincsenek faiskolák s a tornászát tanítása nem foly.

Erre nézve az a mi véleményes jelentésünk, miszerint óhajtjuk, hogy az egyházi képviselő tanácsnak az a korábbi rendelete, hogy t. i. almási, bölöni, derzsi, korondi, vargyasi, szt. mihályi ek-

klézsiáinkban a leánygyermek számára külön iskolaházakat építenek, foganatba vétessék.

Mi igen hasznosnak és célszerűnek tartanók, hogyha azokba nőtanítók vétetnének, mint a kik a női munkákban is útmutatást tudnának adni s a leánykákra, valamint az egész egyházban a női kedélyre hasznosan tudnának hatni. Továbbá szükségesnek látjuk, hogy Homoród-Szentpálra egy segédtanító beállítása elrendeltesse. Az oly kisebb ekklézsiákra nézve pedig, mint Kis-Kede, Nagy-Kede, s általában azok, melyek nem eléggé népesek arra, hogy az iskola költségeit magokra fedezni bírják, véleményünk az, hogy az ily ekklézsiák vagy más testvér hitfelekezetekkel, vagy magokkal a községekkel egyesülten iparkodjanak a népnevelés emelésére hatni.

Benedek Áron,
bizottsági jegyző.